

Laški pir in jubilejna knjižna polnitev

Aleksandra Gačić Belej: *200 zgodb za 200 let – 200-letna tradicija pivovarstva v Laškem*. Laško: samozaložba, 2025. 250 strani.

Avtorica Aleksandra Gačić Belej, bralstvu predvsem poznana kot poznavalka politične in diplomatske zgodovine, tokrat skozi novo knjižno izdajo predstavlja celovito analizo pivovarstva v Laškem od leta 1825 do danes. Obsežna knjiga je strukturirana kronološko. Po razlagi temeljnih pojmov avtorica predstavi pomembne mejnike, vpliv pivovarstva na razvoj kraja in številne zgodbe, ki so zaznamovale to pot. Avtorica v uvodnih poglavjih na podlagi relevantnih virov predstavi pivovarsko mesto Laško skozi srednjeveško preteklost in ustanovitev (Janez Krstnik Valvasor) špitala 1560, kjer se je začela laška pivovarska zgodba. Mimogrede še spoznamo zgodovino pivovarstva v svetu (Mezopotamija, Egipt, Kitajska, Indija, Evropa), zavetnika pivovarjev Gambrinusa, uporabo surovin ter vrste piva.

V naslednjih poglavjih analizira razvoj pivovarstva na Slovenskem. Pri tem obravnava uporabo žit, kvasa in hmelja od srednjega veka, zaton pivovarstva v 16. stoletju in počasno rast v 17. stoletju (Ljubljana, Koroška, Maribor, Celje) vse do 1848, ko je prišlo do hitrega vzpona pivovarstva na Slovenskem. Od tod vzpon pivovarstva v Ljubljani (1864), od 1909 Pivovarna Union. Do začetka 20. stoletja je bilo na Slovenskem okrog 50 pivovarn med njimi Union, Talis in Laško. S proizvodnjo so rasle tudi dajatve oblastem.

Osrednji del knjige je namenjen vprašanju razvoja pivovarstva v Laškem do prihoda Simona Kukca leta 1889. Pri tem omeni predhodnike lektarja in medičarja Franca Geyerja, Gustava Adolfa Uhliča in Antona Larischa. V tem času je prišlo do razmaha pivovarstva v Žalcu in kasneje tudi v Laškem, ustanovitve Združenih pivovarn Žalec-Laški

trg, d. d., v Ljubljani leta 1903. Leta 1923 je laško in žalsko pivovarno prevzela pivovarna Union, nakar je 1927 prišlo do dokončnega stečaja Kukčeve pivovarne. Avtorica poudari pomen podjetja Gostilničarska pivovarna d. d. Laško, ustanovljenega leta 1931 in izpostavi nasprotovanje konkurence še pred dograditvijo tovarne. Od leta 1938 je po začetnih težavah tovarna uspešno delovala in oglaševala lastno blagovno znamko »Laško pivo«.

Avtorica nam predstavi za tisti čas moderno urejen 48 urni delovnik, socialni položaj zaposlenih in mezdne tarife, ki so bile na zahtevo delavstva leta 1940 celo zvišane. Pomembno je poglavje o delovanju pivovarne med drugo svetovno vojno in vprašanje delovanja pivovarne v novem politično-gospodarskem sistemu, ko je leta 1945 prišla pod upravo Ministrstva za industrijo in rudarstvo Ljudske republike Slovenije. V naslednjih poglavjih je predstavljeno pivovarstvo in pivovarna v novi Jugoslaviji in v samostojni Sloveniji.

V nadaljevanju avtorica predstavi tudi vprašanja pivovarske vojne med Laškim in Unionom, v katero se je vpletla še belgijska tovarna Interbrew. Laško je leta 2004 postalo lastnik pivovarne Union, kasneje

pa je Laško prišlo v roke koncerna Heineken. Publikacijo spremlja zanimiv in pomemben opis reklam in novih pijač, novih blagovnih znamk, prodor na nove trge, uvedba pločevink itn. Ob koncu je z bogatim in zanimivim slikovnim gradivom orisano pivo v raznih upodobitvah ter nekaj zanimivosti o pivu in Laškem.

V drugem delu publikacije je avtorici uspel preplet osebnih razmišljanj o pivovarni in pivovarstvu skozi oči zaposlenih. Pivovarna je predstavljena kot družbeno odgovorno podjetje, ki je imelo velik vpliv na šport in kulturo. Med drugim je predstavljeno tudi Društvo pivovarjev in sladarjev Pivovarne Laško, Klub ljubiteljev laškega piva, tradicionalni festival Pivo in cvetje, Legenda o Zlatorogu in blagovne znamke pivovarne v Laškem.

Kljub pomenu podjetja Pivovarna Laško ne najdemo prav veliko celovitih obravnav pivovarstva na Slovenskem. Pričujoča monografija, ob siceršnjem pomanjkanju podobnih razprav, temelji na relevantni literaturi, uporabi ustreznega časopisja in arhivskega gradiva. Zaradi tega je publikacija zelo pomemben prispevek k poznavanju zgodovine pivovarstva na Slovenskem in primerno osvetljuje 200-letno zgodovino pivovarstva v Laškem. Monografija avtorice Aleksandre Gačić Belej predstavlja izjemen prispevek k poznavanju gospodarske zgodovine Slovencev in predstavlja spodbudo za druge raziskave, ki so bile v preteklosti v Slovenskem zgodovinopisju morda spregledane. Knjiga namenjena širši javnosti je pravi poklon pivu, mestu Laško in vztrajnosti tistih, ki so skozi čas uresničevali in uresničili svojo vizijo.

Miran Aplinc